

De Algemene Rekenkamer komt onderzoek doen: wat kunt u verwachten?

Januari 2023

Deze informatiebrochure is bedoeld voor departementen en andere instellingen die met een onderzoek van de Algemene Rekenkamer te maken krijgen. We geven hierin op hoofdlijnen weer hoe het onderzoeksproces van de Algemene Rekenkamer verloopt.*

Onze positie en taak

De Algemene Rekenkamer is een Hoog College van Staat, net als bijvoorbeeld de Raad van State en de Nationale ombudsman. Dit betekent dat ons instituut een onafhankelijke positie heeft ten opzichte van de regering en het parlement.

De Algemene Rekenkamer heeft een controlerende taak. Wij toetsen in onze onderzoeken of het Rijk en de daarmee verbonden instellingen rechtmatig, doeltreffend en doelmatig functioneren en presteren. We doen zo nodig aanbevelingen voor verbetering.

Wij verrichten niet alleen onderzoek bij ministeries, maar ook bij instellingen die met publiek geld een in de wet geregelde taak uitvoeren ('rechtspersonen met een wettelijke taak'), bij ondernemingen waarin de rijksoverheid aandelen heeft ('staatsdeelnemingen') en bij organisaties die een financiële binding hebben met het Rijk (bijvoorbeeld omdat zij subsidies, leningen of garanties ontvangen).

Wat zijn wettelijke taken?

Voorbeelden van wettelijke taken zijn de uitvoering van de socialezekerheidsregelingen (door uitkeringsinstellingen), het geven van onderwijs (door scholen), de handhaving van de openbare orde (door de politie) en de verzorging van publieke radio- en televisie-uitzendingen (door publieke omroepen).

Onze bevoegdheden

Wij hebben speciale bevoegdheden voor de uitvoering van onze taak. Die zijn vastgelegd in de Comptabiliteitswet 2016. Alle relevante informatie die we nodig hebben om onze taak te vervullen, mogen we inzien. Dus ook vertrouwelijke informatie. Ook hebben we het recht op toegang tot (digitale) dossiers en systemen. Verder mogen wij – binnen onze wettelijke taken – zelf bepalen wat wij onderzoeken, wanneer we dat doen, hoe we ons onderzoek aanpakken en hoe en wanneer we erover publiceren.

Vaak leggen wij de resultaten van ons onderzoek vast in een rapport. Maar we kiezen ook wel voor andere presentatievormen. Zo rapporteren we over beknopte onderzoeken soms per brief. In andere gevallen besluiten we om de resultaten van een onderzoek te presenteren in een factsheet of op een speciale themawebsite. We bepalen voor elk onderzoek afzonderlijk wat de beste publicatievorm is.

Wij rapporteren over onze bevindingen, oordelen en aanbevelingen aan het parlement en aan de betrokken bewindspersonen. Onze onderzoeksresultaten zijn in principe openbaar. Op grond van de Comptabiliteitswet 2016 en de Wet open overheid kan staatsgeheime en gevoelige informatie die van een onderzochte organisatie verkregen is door de Algemene Rekenkamer niet openbaar gemaakt worden.

Via www.rekenkamer.nl kan iedereen kennis nemen van onze publicaties. Bij de publicatie maakt de Algemene Rekenkamer in de meeste gevallen gebruik van een persbericht en/of attenderingen via social media.

Verloop van een Rekenkameronderzoek

Een onderzoek van de Algemene Rekenkamer kent twee fasen: de onderzoeksfase en de rapportage- en publicatiefase.

Onderzoeksfase

De onderzoeksfase bestaat standaard uit zes stappen, die we hieronder bespreken. Soms laten we in overleg met de onderzochte organisatie één of meer stappen vervallen.

- **Onderzoek aankondigen**

We kondigen een onderzoek altijd formeel per brief aan. Als het gaat om een onderzoek bij één of meer ministeries, richten we de aankondigingsbrief aan de betreffende secretaris(sen)-generaal. Als het gaat om een onderzoek bij één of meer instellingen, richten we de aankondigingsbrief aan de betreffende directeur(en) of voorzitter(s) van de Raad van Bestuur.

- **Startgesprek houden**

Elk onderzoek begint met een startgesprek tussen de onderzochte organisatie(s) en de Algemene Rekenkamer. De projectleider van het onderzoek geeft tijdens dit gesprek een toelichting op de inhoud, het doel en de planning van het onderzoek. De onderzochte organisatie krijgt vanzelfsprekend de gelegenheid om opmerkingen te plaatsen bij de onderzoeksaanpak en de normen die wij in het onderzoek hanteren. Daarnaast wordt afgesproken wie binnen de organisatie de contactpersonen zullen zijn voor het onderzoeksteam.

- **Informatie verzamelen**

Om de relevante informatie te verzamelen, voert het onderzoeksteam van de Algemene Rekenkamer gesprekken met medewerkers van de onderzochte organisatie(s). Het onderzoeksteam bepaalt welke informatie het denkt nodig te hebben voor het onderzoek. De onderzochte organisatie dient het onderzoeksteam alle documentatie te geven en/of rechtstreeks toegang te verlenen tot (digitale) dossiers en systemen.

Gedurende het onderzoek houdt de projectleider de contactpersonen bij de onderzochte organisatie(s) op de hoogte van de voortgang van het onderzoek.

- **Conceptnota van bevindingen opstellen**

Als het onderzoeksteam alle informatie heeft vergaard en onderzocht, is de volgende stap het vastleggen van de uitkomsten. In de 'conceptnota van bevindingen' (die soms uit verschillende deelnota's bestaat) vermeldt het onderzoeksteam de feiten en bevindingen die tijdens het onderzoek naar voren kwamen. Daaraan worden nog geen oordelen verbonden.

De conceptnota van bevindingen is een vertrouwelijk document, dat niet wordt gepubliceerd.

- **Ambtelijk wederhoor houden**

De contactpersonen bij de onderzochte organisatie(s) krijgen van ons de conceptnota van bevindingen toegestuurd voor 'ambtelijk wederhoor'. Dit houdt in dat een onderzochte organisatie de gelegenheid krijgt om te controleren of de informatie in de conceptnota klopt. Op deze manier verifiëren wij de feiten en bevindingen waarop wij later onze oordelen zullen baseren.

Wij hechten eraan dat de conceptnota van bevindingen binnen de onderzochte organisatie op een voldoende hoog verantwoordelijkheidsniveau wordt besproken. Dat is nodig om te voorkomen dat eenmaal geaccordeerde feiten en bevindingen in een later stadium alsnog onderwerp van discussie worden.

De projectleider van de Algemene Rekenkamer spreekt met de contactpersonen een reactietermijn af. Ook voert hij/zij een gesprek om het commentaar van de onderzochte organisatie te bespreken.

- **Definitieve nota van bevindingen opstellen**

De laatste stap in de onderzoeksfase behelst het opstellen van de definitieve nota van bevindingen. De projectleider verwerkt daarin de reactie van de onderzochte organisatie(s) op de conceptnota van bevindingen.

Ook de definitieve nota van bevindingen wordt niet openbaar gemaakt. De projectleider stuurt het document alleen naar de contactpersonen bij de onderzochte organisatie, vergezeld van een notitie. Daarin staat beschreven hoe het onderzoeksteam met het commentaar van de onderzochte organisatie is omgegaan.

Rapportage- en publicatiefase

De rapportage- en publicatiefase bestaat uit de volgende drie stappen:

- **Rapportage opstellen**

Na afronding van de onderzoeksfase stelt het onderzoeksteam een rapportage op. Deze bevat een of meer oordelen, en eventueel ook aanbevelingen, die worden ondersteund door een selectie van relevante bevindingen en deelconclusies. Soms organiseren we vóór het opstellen van de rapportage bijeenkomsten met experts of rondetafelgesprekken met mensen die betrokken zijn bij het onderwerp. De rapportage wordt vervolgens vastgesteld door het college van de Algemene Rekenkamer.

Hoe waarborgen wij de vertrouwelijkheid?

Zowel in de onderzoeksfase als in de rapportagefase is de uitwisseling van informatie tussen de Algemene Rekenkamer en de onderzochte organisatie(s) strikt vertrouwelijk. Nota's van bevindingen zijn dus niet openbaar, ook niet met een beroep op de Wet open overheid. Informatie die de Algemene Rekenkamer heeft verzameld in het kader van haar wettelijke taakuitoefening (het onderzoek) is op grond van artikel 7.41 lid 2 Comptabiliteitswet 2016 niet openbaar. Verzoeken die over dat soort informatie gaan zendt de Algemene Rekenkamer ter behandeling door aan het orgaan, de persoon of het college waarvan de informatie afkomstig is.

Wij gaan in onze onderzoeken ook zorgvuldig om met persoonsgegevens. De manier waarop wij dit soort gegevens verwerken voldoet aan de wettelijke regels uit de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en de Uitvoeringswet AVG. Zo wegen wij voorafgaand aan elk onderzoek zorgvuldig af welke persoonsgegevens nodig zijn voor het onderzoek. Op die manier kunnen wij het onderzoek met zo min mogelijk vertrouwelijke gegevens uitvoeren. In onze privacyverklaring, die te vinden is op onze website, staat dit alles nader toegelicht.

- **Bestuurlijk wederhoor houden**

Wij bieden de verantwoordelijke bewindspersoon/-personen van het onderzochte ministerie en/of de bestuurder(s) van de onderzochte instelling(en) in principe aan om een bestuurlijke reactie te geven op de vastgestelde rapportage. Dat kunnen ze doen door middel van een brief aan het college van de Algemene Rekenkamer. Deze brief publiceren wij dan – na publicatie van het onderzoek – integraal op onze website.

- **Publicatie vaststellen**

De laatste stap betreft het afronden en vaststellen van de publicatie. Zoals gezegd rapporteren wij veelal door middel van een rapport, maar soms ook door middel van brief, een factsheet, een website of een andere publicatievorm. In de publicatie is doorgaans (een samenvatting van) de bestuurlijke reactie op het rapport opgenomen, vergezeld van een nawoord van de Algemene Rekenkamer.

Wat is de doorlooptijd van een Rekenkameronderzoek?

De totale doorlooptijd van een onderzoek – van aankondiging tot publicatie – varieert van enkele maanden tot meer dan een jaar. Meestal zit er een aantal weken tussen het moment waarop de nota van bevindingen definitief is en het moment waarop wij de door het college vastgestelde rapportage naar de onderzochte organisatie(s) sturen. Ook de periode tussen de bestuurlijke reactie en het uitbrengen van de publicatie beslaat meestal enkele weken.

Activiteiten na publicatie van een onderzoek

Wij bieden onze publicaties aan het parlement aan, aan de betrokken bewindspersoon/-personen, de eventuele onderzochte instelling(en) en enkele andere vaste adressanten. De Tweede Kamer bieden wij altijd ook een briefing aan over het onderzoek. In het verlengde daarvan geven wij desgewenst eveneens een briefing aan de betrokken bewindspersoon/-personen en (indien van toepassing) aan de directeur of voorzitter van de Raad van Bestuur van een onderzochte organisatie.

Het onderzoeksteam voert na afronding van een onderzoek een nagesprek met de belangrijkste contactpersonen van de onderzochte organisatie(s).

Tot slot geven wij vaak ook nog vervolg aan ons onderzoek door het schrijven van artikelen en het geven van presentaties.

Onze gedragscode en klachtenregeling

Voor alle medewerkers van de Algemene Rekenkamer geldt een gedragscode, waarin een aantal uitgangspunten en waarden is vastgelegd voor onze organisatie. De gedragscode is niet alleen van toepassing op de omgang van Rekenkamer-medewerkers met elkaar, maar ook op de omgang met personen buiten de organisatie. Iedereen kan ons aanspreken op ons handelen.

Wij hebben daarnaast een klachtenregeling. Deze regeling beschrijft de stappen die burgers en onderzochte organisatie(s) kunnen zetten wanneer zij met de Algemene Rekenkamer te maken hebben gehad en ontevreden zijn over het gedrag van onze medewerkers. Te denken valt aan onheus optreden, traagheid, schending van privacy, falende voorlichting of communicatie. Wanneer een klacht wordt ingediend betekent dit overigens niet dat lopend onderzoek wordt opgeschort.

Onze gedragscode en klachtenregeling zijn te vinden op www.rekenkamer.nl.

** Aan de inhoud van deze factsheet kunnen geen rechten worden ontleend.*

Meer informatie

Op www.rekenkamer.nl vindt u informatie over de strategie, het werkprogramma en alle gepubliceerde onderzoeken van de Algemene Rekenkamer. Voor meer en/of andere inlichtingen kunt u zich wenden tot voorlichting@rekenkamer.nl.